שהקטנית בסלע וקטנית בפרוטה שמע מינה היכי דמי אילימא באתרא דמזבני בשומא היכא דיהיב ליה סלע מוזלי גביה טפי אמר רב פפא באתרא דכיילי בכני דאמר ליה כנא כנא בפרוטה ת"ש היתה כתובתה ארבע מאות זוז מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה של אחרון בטל ושל כולן מכרן קיים כדאמר רב שישא בריה דרב אידי בקטיני הכא נמי בקטיני [א]פשיטא אמר לאחד ולא לשנים האמר ליה לאחד ולא לשנים א"ל לאחד סתמא מאי רב הונא אמר לאחד ולא לשנים [ב]רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו לאחד ואפילו לשנים לאחד ואפילו למאה איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו ליה כי האי גוונא מאי אמר להו לאחד ואפי' לשנים לאחד ואפילו למאה אמרו ליה אע"ג דטעה שליח אמר להו דטעה שליח לא קאמינא אמרו ליה [ה]והאמר מר [ג]אין אונאה לקרקעות [ד]הני מילי היכא דטעה בעל הבית אבל טעה שליח אמר ליה [ה]לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ומנא תימרא דשאני בין שליח לבעל הבית דתנן [ו][ז]האומר לשלוחו צא ותרום תורם כדעת בעל הבית ואם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם בבינונית אחד מחמשים פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה ואילו גבי בעל הבית תניא [ו]תרם ועלה בידו אפילו אחד מעשרים תרומתו תרומה תא שמע היתה כתובתה ארבע מאות זוז מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון שוה מנה ודינר במנה של אחרון בטל ושל כולן מכרן קיים אמר רב שישא בריה דרב אידי בקטיני:

מתני' [ח][ז]שום הדיינין שפיחתו שתות או הוסיפו שתות מכרן בטל רשב"ג אומר מכרן קיים [ט]אם כן מה כח בית דין יפה [ח]אבל אם עשו אגרת בקורת ביניהן אפילו מכרו שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה מכרן קיים:

גמ' איבעיא להו שליח כמאן

רבא

שהקטנית בסלע. היא קטנית כפרוטה לפי חשבון פרוטות בסלע דמשום דזבין טפי לא מוזלי גביה כדמקיים והוזיל באתרא דמזבני בכני: [ו]**כנא כנא בפרוטה.** אם אתה חפץ יותר שלח עוד וקח ואם רישא חלוק רע ממש קאמר שאינה שוה אלא שלש ודכוותה גבי קטנית דא"ל הבא לי בסלע פולין והביא לו בחצי סלע כשוה חצי סלע ובחצי סלע אחר הביא לו מין אחר אמאי מעל בעל הבית לימא ליה לשוה סלע הייתי צריך פולין: **בשומא.** באומד: **של כולן מכרן קיים.** והא הכא דלזבוני בארבע מאה שדרוה ומכרה לראשון במנה דהיינו זבין לי כורא חבין ליה ליתכא: **בקטיני.** לא היו שדות הללו יחד ואין ראוין לאדם אחד דמעיקרא אדעתא דהכי נעשית שליח: **פשיטא אמר.** לשלוחו מכור לי בית כור משדותי לאחד ולא לשנים: **האמר לאחד ולא לשנים.** ואפילו אם תמצא לומר זבין לי כורא חבין ליה ליתכא מכרו קיים הכא בטל דגלי דעתיה דקפיד באפושי שטרי: **אמר לאחד סתמא.** ולא פירש ולא לשנים מי הוי גלוי דעתא או לא: **לאחד ואפי' לשנים.** דלאו אורחייהו דאינשי דקפדי והאי נמי לא קפיד אלא אורחא לאישתעויי הכי ואי הוה קפיד הוה מפרש ליה ולא לשנים: **ואע"ג דטעה שליח.** ומכר בזול נימא נמי דמקחו קיים: **והאמר מר אין אונאה לקרקעות** גרסינן. ומשנה היא בפרק הזהב [ז]: **תורם כדעת בעל הבית.** כפי מה שהוא מכיר בו אם עין יפה אחד מארבעים ואם עין רעה אחד מששים [ח]: **פיחת עשרה.** שתרם אחד מארבעים: **תרומתו תרומה.** דאמר ליה בהכי אמדתיך: **הוסיף עשרה.** אחד מששים: **ואילו גבי בעל הבית תניא כו'.** והכא תניא פיחת עשרה תרומתו תרומה אבל טפי לא: **ה"ג היתה כתובתה כו'.** ואי אפושי שטרי קפידא היא הני נמי דיתומין לא גלו דעתייהו אנן מיהא דיד יתומין בעינן למיהוי אית לן למימר מכרן בטל: **מתני' אגרת בקורת.** הכרזה. ולשון בקורת שמבקרין אותה בני אדם ע"י הכרזה: **גמ' שליח כמאן.** שליח דטעה כמאן דיינינן ליה כאלמנה דיינינן ליה שבטעות כל דהו בטל כדתנן [ט] שוה מנה ודינר במנה מכרה בטל או כדיינין הוא ועד דטעה בשתות:

לאו

אמר לאחד סתמא מאי אמר רב הונא לאחד ולא לשנים. תימה הא לעיל לא איפשיט בעיין אי חיישינן לאפושי דשטרי והיכי פשיט ליה רב הונא ורב חסדא ומפרש ר"ת דהאי קפידא דאפושי שטרי דלעיל לאו משום זילות נכסים אלא משום שילטרך לחזור לכל שטר אחר חתימת עדים וקניין והכא איירי כשכבר חתמו העדים על שני שטרות דליכא קפידא דאפושי שטרי אלא אפושי בעלי דינין שטורח לו להזקק היום ולמחר לבא עמהם לדין ורבי מוקי לה סוגיא בשטר אחד דליכא קפידא דשטר אלא קפידא דבעלי דינין ובההיא הוי פלוגתא והכי פירושו אמר לאחד ולא לשנים קפידא שלא ימכור לשנים ואפי' בשטר אחד אמר לאחד סתמא מאי כלומר מהו שימכור לשנים אפילו בשטר אחד אבל לעיל איירי בשני שטרות ורבינו חננאל גרים אמר לאחד קפידא דמשמע פשיטא בלא שנים אמר סתמא מאי והך בעיא דמאי א"ל לא ניחא לי דליפשו שטרי עלואי כתב רב אלפס לא איפשיטא בהדיא וסוגיין דמעביר על דבריו הוי וכן כתב רבינו חננאל ורב האי גאון כתב בספר המקח בשער [ששי] דמוסיף על דבריו הוי מדאמרינן פשיטא אמר לאחד קפידא סתמא מאי ואסיקנא לאחד ואפי' לשנים ואפי' למאה אלמא הלכתא כמאן דאמר מוסיף על דבריו הוי כי הוא פירש האי פשיטא על דלך מאי הוי עלה: **אמרו** לו אע"ג דטעה שליח. פירוש הואיל וסבירא לך דהיכא דלא פירש דבריו הטיל דעתו על השליח לעשות כרצונו דהכי אמרת לעיל לאחד ואפי' למאה הכי נמי לימא דאף בטעותו נתרצה ללכת אחר דעתו וקאמר [י]ליה טעה שליח לא קאמינא דבטעותו לא מסיק אדעתיה להטיל עליו: **הכי** גרסי' בכל הספרים **והא מר הוא דאמר אין אונאה לקרקעות.** פי' רבי אפילו גבי שליח דשמעינן ליה בהמקבל (ב"מ דף קח. ושם) דאמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות אפי' זבין במאתים ושוה מאה ולא מצי למימר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי והוא כמו שליח של מלכין ומשני הני מילי היכא דטעה בעל הבית פי' דההוא משיבנא ליה כבעל הבית דאע"ג דלבסוף מיקניא ליה למלכין מיהו תחלה כשקנה לצורך עצמו קנה והואיל וכן לא שייך התם לתקוני שדרתיך אבל שליח גמור שנתמנה בתורת שליחות קנה ולא לצורך עצמו לא איבעי ליה למיטעי וא"ת ומאי קמייתי ראיה דשאני לן בין שליח לבעל הבית מדתנן האומר לשלוחו צא ותרום דהתם בעל הבית גמור הוא וזה הם עצמם רב חסדא ורבה בר רב הונא יודעין כן מדלא פרכי ליה אלא ממלכין דדמי לשליח וי"ל דהכי קאמר להו ומנא תימרא דשאני לן בין שליח לבעל הבית דמדפרכיתו לי ממלכין משום דחשביתו ליה כשליח אלמא סליקא אדעתייכו שאני משוה שליח לבעל הבית גמור וזה אי אפשר להשוותם כדמוכח מתני' דהאומר לשלוחו צא ותרום מ"ר. ולפי' הקונטרס קשה מדא שהוא מגיה הספרים וגרים והא אמר מר ועוד דהוה ליה למימר והא תנן הואיל ופריך ממתני' דהזהב (ב"מ דף ט.) ועוד במאי הוו טעו רב חסדא ורבה דלא מפלגי בין שליח לבעל הבית הלא כל עיקר שאלתם ששאלו בתחלה אע"ג דטעה שליח לא תמהו אלא בשליח משום דליכא למימר לתקוני שדרתיך: **פיחת** עשרה או הוסיף עשרה כו'. לא דמי לתורם מן היפות דאמרי' באלו מציאות (ב"מ דף כב. ושם) דאין תרומתו תרומה אי לא אמר ליה כלך אצל יפות דהכא איכא למימר להכי אמדתיך כדלקמן אבל יפות ורעות הוי כמו טעות. בפרק ד' דמסכת תרומות (מ"ג) תנן שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים בית שמאי אומרים משלשים והבינונית מחמשים והרעה מששים ומפיק טעמייהו בגמרא בירושלמי דגרסינן התם כתיב זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים וששיתם האיפה מחומר השעורים יכול יתרום בחטים אחד מששים ובשעורים אחד משלשים פירוש ששית האיפה הוא חצי סאה דאיפה ג' סאין וששית האיפה מחומר היינו אחד מששים דכור שלשים סאה והיינו בחטין אחד מששים ובשעורים אחד מל' דגבי שעורים כתיב וששיתם משמע שתי ששיות של איפה דהיינו סאה מן הכור תלמוד לומר וכל תרומות שיהו כל תרומות שוות שמואל אמר תן ששית על וששיתם ונמצא תורם א' מארבעים פי' שלש ששיות דהיינו סאה וחצי משני חומרין הכתוב בחטין ובשעורין והיינו אחד מארבעים בינונית מנין אמר רבי לוי כתיב וממחצית בני ישראל אחד אחוז מן החמשים כ"מ שאתה אוחז ממקום אחר הרי הוא כזה מה זה אחד מחמשים אף מה שאתה אוחז ממקום אחר אחד מחמשים והרעה מששים דכתיב ששית האיפה מחומר החטים פירוש קרא כפשטיה ב"ש אומרים משלשים וששיתם האיפה מחומר השעורים וכל הנך קראי אסמכתא בעלמא דשמואל הוא גופיה דאמר חטה אחת פוטרת את הכרי. מ"ר:

רבא

עין משפט
נר מצוה

לט א מיי' פ"א מהל' שלוחין הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף י:

מ ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:

מא ג ד מיי' שם הלכה ג ופי"ג מהל' מכירה הלכה ח ט סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף ג וסי' רכז סעיף כט ל [לו]:

מב ה מיי' פ"ד מהל' תרומות הלכה ז סמג עשין קלג:

מג ו מיי' פ"ג שם הלכה י:

מד ז ח מיי' פי"ג מהל' מכירה הלכה י יא ופי"ב מהל' מלוה ולוה הל' יא סמג עשין נד טוש"ע אה"ע סי' קד סעיף ג וטוש"ע ח"מ סי' קט סעיף ג:

◆

תוספות רי"ד

פשיטא א"ל לא' ולא לב' קפידא הוי דהא אמר ליה ולא לב' פי' ואפי' את"ל זבין לי כורא וזבין ליה ליתכא מכרו קיים הכא בטל דגלי דעתיה דלא ניחא ליה באפושי שטרא. אמר סתמא מאי כגון שאמר לא' ולא פי' ולא לב' מי הוי גילוי דעתא אי לא. ר"ה אמר לא' ולא לב' ר"ח אמר לא' ואפילו לב' ואפילו לק' פי' אע"ג דאמר לא' אורחא דאינשי לאישתעי הכי ולא הוי קפידא דאי הוי קפידא הוה א"ל ולא לב'. איקלע ר"נ לסורא עאל ר"ח ורבה בר רב הונא לגביה א"ל כהאי גוונא מאי א"ל לא' ואפילו לב' ואפילו לק' א"ל אע"ג דטעה. פי' כגון שנתאנה א"ל לא א"ל והא מר הוא דאמר אין אונאה לקרקעות ה"מ היכא דטעה הוא פי' בעה"ב אבל טעה שליח אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי וכן הל' עיין לקמן בסמוך (הנאת תשלומין) [אונאת שליחן] בבמה הר': **מתני'** שום הדיינים שפחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל רשב"ג אומר א"כ מה כח ב"ד יפה אבל אם עשו אגרת בקורת אפי' מכרו שוה ק' בר' או שוה ר' בק' מכרן קיים. פי' אגרת שמכרו בהכרזה ולשון בקורת שמבקרין אותה בני אדם ע"י ההכרזה אפילו מכרו ק' בר' וכו'. פי' ואפילו למ"ד אין אונאה לקרקעות אבל בטול מקח יש להן שהוא יותר משתות הכא משום דהוי מעשה ב"ד אלים טפי מב"ה והיכא דלא עשו א"ב וטעו בשתות מכרן בטל ואע"ג דאמרינן אין אונאה לקרקעות ושתות הוי מחילה לגבייהו ה"מ בב"ה אבל בב"ד כיון דטעו אינגלאי מילתא שאין זה מעשה ב"ד ונריעה מב"ה והלכך בין היתומים אם פחתו שתות בין הלקוחות אם הותירו שתות מכרן בטל ויכולין לחזור בהם (והרב הוכיח לקמן על מימרת והל' שליח כאלמנה שלקוחות א"י לחזור הואיל ומדעתם קנו אבל ודאי אם שמו הנכסים למלוה או

מסורת הש"ס

א) ב"מ ט. ע"ש תוס' ד"ה קח. [קדושין מב: תמורה מ.], ב) [קדושין מב: וש"נ], ג) תרומות פ"ד מ"ד קדושין מא. בכורות סא. לקמן ק., ד) [קדושין מב.], ה) [שם. יבמות סז: גיטין נג.], ו) [נ"ל אמר ד"ה בשומא], ז) [ב"מ נו.], ח) [עי' תרומות פ"ד מ"ג], ט) [לעיל צח.], י) [נ"ל להו].

◆

מוסף רש"י

תורם כדעת בעל הבית. לפי מה שהוא מכיר בעל הבית אם עינו יפה או עינו רעה, עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד מששים, שהתרומה לא נאמר בה שיעור מפורש אלא ראשית דגנך, ואפילו כל שהוא (קדושין מא.). **פיחת עשרה.** אחד מארבעים בעין יפה (שם ובבכורות סא.). **או הוסיף עשרה.** שתרם אחד מששים (בבכורות שם). **תרומתו תרומה.** דאמר ליה בהכי אמדתיך (קדושין מא.). **שום הדיינין.** ששמו נכסי ליה למלוה שלא כשוויה או שלא מדעתו משום דלא הוה ליה דינא (קדושין מב.) או: ב"ד שירדו לשום נכסי יתומים למכרן לזון האשה והבנות (רשב"ם ב"ב קז.).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

לאלמנה יכולים לחזור בהם הואיל ושלא קנו ונתאנו) וגבי אלמנה דתנן מכרה שוה ק' בר' או שוה ר' בק' מכרה קיים ונתקבלה כתובתה ולא תני מכרה בטל משום דלוקח לא בעי למיהדר בי' אבל ה"ה דאי בעי לוקח למיהדר ביה מצי הדר בי' למ"ד ביטול מקח יש להן: איבעיא להו שליח כמאן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com